

Vyhodnocení
14. ročníku česko-slovenského projektu
pro základní školy a osmiletá gymnázia

Záložka do knihy spojuje školy = Záložka do knihy spája školy

Inspirující svět pohádek, básní a příběhů/Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov

Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Bratislave ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena v Brně vyhlásili u příležitosti října jako **Mezinárodního měsíce školních knihoven 2023** (International School Library Month 2023) pro základní školy a osmiletá gymnázia 14. ročník česko-slovenského projektu ***Záložka do knihy spojuje školy: Inspirující svět pohádek, básní a příběhů = Záložka do knihy spája školy: Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov.***

Cíl česko-slovenského projektu

Cílem česko-slovenského projektu bylo navázání kontaktů mezi českými a slovenskými základními školami a osmiletými gymnázii a podpora čtení prostřednictvím výměny záložek do knih. Žáci vyrobili záložku do knihy, na které libovolnou technikou ztvárnili téma česko-slovenského projektu ***Inspirující svět pohádek, básní a příběhů/Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov*** a vyměnili si ji s partnerskou školou ze Slovenské republiky, respektive z České republiky. Výměnu záložek využily školy také k navázání vzájemné spolupráce, přátelských kontaktů a k poznávání jazyka, literatury, historie, kultury, regionálních zvyků či života žáků ve Slovenské republice a České republice a zároveň i jako průřezové téma do školního vzdělávacího programu nebo jako součást školního projektu.

Průběh československého projektu

České a slovenské základní školy a osmiletá gymnázia, které se chtěly zúčastnit česko-slovenského projektu, vyplnily do 26. září 2023 elektronickou přihlášku, která byla k dispozici na webovém sídle Národního inštitútu vzdelávania a mládeže. Na základě zpracovaných údajů z elektronických přihlášek z České republiky a ze Slovenské republiky vytvořil Národný inštitút vzdelávania a mládeže **590 partnerských dvojic** s přihlédnutím k typu školy a druhu školy (např. základní škola, speciální škola, malotřídka, osmileté gymnázium), vzdělávacímu stupni zapojených žáků ze základní školy (např. jen 1. stupeň, jen 2. stupeň, dohromady 1. a 2. stupeň), k počtu přihlášených žáků a předem dohodnutému partnerství mezi dvěma školami. Z uvedeného počtu bylo 481 partnerských dvojic vytvořeno mezi českými a slovenskými školami a 109 partnerských dvojic mezi samotnými slovenskými školami, a to z důvodu menšího počtu přihlášených českých škol.

Ve dnech 29. září až 3. října 2023 zaslal Národný inštitút vzdelávania a mládeže kontaktní údaje každé partnerské dvojici spolu s podrobnými doplňujícími informacemi o realizaci česko-slovenského projektu. Zúčastněné partnerské dvojice informoval o tom, že vzájemná komunikace, výměna záložek i navazování přátelských kontaktů bude jen v jejich působnosti. Termín ukončení výměny záložek byl stanoven na 31. říjen 2023.

Národní inštitút vzdelávania a mládeže průběžně posílal zúčastněným českým a slovenským školám důležité informace a pokyny, jak postupovat při realizaci česko-slovenského projektu. Termín zaslání dobrovolného vyhodnocení z průběhu česko-slovenského projektu byl stanoven na 16. listopad 2023.

Doporučené čtenářské aktivity

Na začátku realizace česko-slovenského projektu Národní inštitút vzdelávania a mládeže doporučil českým a slovenským školám různé aktivity zaměřené na podporu kreativního čtení. Například hodiny hlasitého čtení, literární kvízy, recitační nebo čtenářské soutěže, žákovské besedy o přečtených knihách, besedy s rodiči nebo prarodiči žáků o oblíbených knihách, besedy se spisovateli nebo s ilustrátory, čtení dobrodružných příběhů a pohádek staršími žáky mladším, tvorba leporel podle námětu z přečtených nebo vyslechnutých příběhů, psaní vlastních příběhů podle fantazie, čtenářské dílny, psaní čtenářských deníků, literární prezentace, návštěvy školní knihovny nebo veřejné knihovny, rozhlasové pořady s cílem představit celé školní komunitě přidělenou partnerskou školu pro poznávání jazyka, literatury, historie, kultury či regionálních zvyků v České republice a ve Slovenské republice.

Vyhodnocení česko-slovenského projektu

Do československého projektu se přihlásilo **1 180 škol s celkovým počtem 134 008 žáků**, z toho bylo **481 českých škol s celkovým počtem 45 637 žáků** a **699 slovenských škol s celkovým počtem 88 371 žáků**.

Národní inštitút vzdelávania a mládeže poslal poděkování každé zúčastněné české i slovenské škole za aktivní účast v česko-slovenském projektu a za smysluplné, radostné a inspirativní naplnění jeho poselství. Následně české a slovenské školy vyzval k dobrovolnému vyhodnocení česko-slovenského projektu a připojení fotografií nejkrásnějších záložek.

Výběr z dobrovolného hodnocení česko-slovenského projektu 417 českými a slovenskými školami spolu s fotografiemi nejkrásnějších záložek je dostupný na této webové adrese:

<https://nivam.sk/kniznica/skolske-kniznice/cesko-slovensky-projekt-pre-zakladne-skoly-a-osemrocne-gymnazia-zalozka-do-knihy-spaja-skoly/14-rocnik-cesko-slovenskeho-projektu-zalozka-do-knihy-spaja-skoly/>

Ocenění škol za účast v česko-slovenském projektu

Národní inštitút vzdelávania a mládeže poslal všem zúčastněným českým školám a slovenským školám, které si čestně splnily své závazky vůči své partnerské škole, diplom za **účast v česko-slovenském projektu**.

Výroba záložek

Záložky vyráběli čeští a slovenští žáci s radostí a nadšením a podle svých schopností, dovedností, možností a přiměřeně ke svému věku. Zhotovovali je v rozmanitých tvarech a s využitím různých technik.

V České republice vyráběli záložky žáci nejčastěji během vyučování (např. v rámci výtvarné výchovy a českého jazyka), čtenářských dílen, čtenářských kroužků a ve školní družině. Nejmenší žáci se při jejich výrobě inspirovali lidovými pohádkami či oblíbenými hrdiny z komiksů a večerníků. Starší žáci hledali inspiraci v knihách, které aktuálně četli nebo které přečetli dříve a zaujali je. Mladší gymnazisté pracovali s klasickou českou a světovou literaturou a současnou literaturou pro děti a mládež.

Čeští žáci se nejčastěji inspirovali při tvorbě záložek těmito knihami: Amálka, Pat a Mat, Liška Bystrouška, Malá Ema, Mach a Šebestová, Červená karkulka, Křemílek a Vochoumůrka, O pejskovi a kočičce, Rákosníček, O červená Karkulce, O veliké řepě, Pat a Mat, Bob a Bobek, Včelka Mája, Klub Tygrů, Deník malého poseroutky, Beast Quest, Kytice, Staré řecké báje a pověsti, Staré pověsti české, Fimfárum, Slavík a růže, Povídky z jedné a druhé kapsy, Kačer Donald, South Park, Dívky v sedlech, Pojďte s námi do pohádky, Slovenské pohádky, Kouzelná třída, Chaloupka na vršku, Krtek a letní radovánky, O Perníkové chaloupce, Třebíčské pověsti, Tajuplný ostrov, Děti z Bullerbynu, Z deníku kocoura Modroočka, Pipi Dlouhá punčocha, Poklad dobrodružných příběhů, Lichožrouti, Harry Potter, Volání divočiny, Babička drsňačka, Broučci, Povídky z jedné a druhé kapsy, Ezopovy bajky, Ferda mravenec, Mášenka a medvěd.

Ve Slovenské republice vyráběli žáci záložky převážně na vyučovacích hodinách, ve školním klubu dětí, v zájmových kroužcích (např. čtenářský klub, filmový klub) nebo ve školní knihovně. Samotné výrobě záložek předcházelo buď samostatné čtení knih, nebo společné čtení vybraných úryvků z pohádek, řečnování, básniček, bajek, komiksů, novel, westernů, pověstí či dívčích, dobrodružných a vědecko-fantastických románů.

Žáci se při výběru literárního motivu na záložky pro své vrstevníky z partnerské školy inspirovali nejčastěji těmito knihami: Červená čiapočka, O dvanáctich mesiačikoch, Tri prasiatka, Zlatovláska, Matko a Kubko, Kúzelná trieda, Krtko, Macko Pú, Pipi Dlhá pančucha, Rozprávky o psíčkovi a mačičke, Guľko Bombuľko, Čin-Čin, Najkrajšie slovenské rozprávky, Slovenské rozprávky, Slovenské povesti z hradov a zámkov, Danko a Janka, Janko Hraško, Šmolkovia, Malý Princ, Kocúr v čižmách, Opice z našej police, Muflón a mimozemšťania, Už ho vezú, Zlaté zvonky, Mechúrik Koščúrik, Klára a mátohy, Smelá Apolienka, Štvornohé rozprávky, Dorka Magorka, Issie a vianočný poník, Hary Potter, Ezopove bájky, Mach a Šebestová, Denník odvážneho bojka, Narnia, Gulliverove cesty, Očko špehuň, Magický expres, Naruto, Anna zo Zeleného domu, Nočný život zvierat, Glória v záhrade, Päť týždňov v balóne, Traja pátrači.

Žáci si často knihy vypůjčovali ze školní knihovny nebo si je přinesli z domu ze svých domácích knihoven.

Čeští a slovenští žáci na zadní stranu záložek často napsali název knihy a jméno autora, aby obdarovaný vrstevník z partnerské školy věděl, jakou knihu mu dárce doporučuje přečíst. Také psali poštovní nebo e-mailové adresy, případně kontakty na sociální síť (např. Facebook, Instagram), aby mohli mezi sebou udržovat přátelské vztahy i po ukončení realizace česko-slovenského projektu.

Čtenářské aktivity

Doplňujícím programem výroby záložek v českých a slovenských školách byly nejčastěji tyto kreativní, podnětné a poutavé čtenářské aktivity: společné ranní čtení knih, rolové čtení, malované čtení, žákovské besedy o přečtených oblíbených knihách a jejich doporučení vrstevníkům na přečtení, besedy se spisovateli (např. M. Nagyovou, M. Bestvina Juanovou, I.

Procházkovou, S. Lesňákovou), besedy s prarodiči žáků a jejich obdarování záložkami, čtenářské maratony, literární kvízy, hodiny hlasitého čtení, recitační soutěže, čtení dobrodružných příběhů a pohádek staršími žáky mladším žákům, dramatizace básniček, pohádek a ilustrací podle námětu z přečtených nebo vyslechnutých audio příběhů, tvůrčí čtenářské dílny, psaní čtenářských deníků, řešení hádanek, literární prezentace, společné zhlédnutí filmových zpracování pohádek, rozhlasové pořady, které zachycovaly průběh přípravy záložek, přečtené nejoblíbenější knihy, či dokonce představení přidělené partnerské školy spolu s jejím regionem všem členům školní komunity.

Někteří čeští školní koordinátoři si společně se žáky na vyučovacích hodinách četli v češtině ukázky ze známých pohádek ve dvojjazyčných knihách (např. Podíte s námi do rozprávky/Pojďte s námi do pohádky, Slovenské rozprávky/Slovenské pohádky), přičemž využívali pomoc žáků, kteří měli slovenský původ. Prohlíželi si i slovenské kreslené seriály (např. Maťko a Kubko) nebo filmové zpracování pohádek, poslouchali slovenské populární písničky a řešili kvízy (např. Přelož slovenská slova do češtiny).

Slovenští školní koordinátoři zase na hodinách slovenského jazyka a literatury seznamovali žáky i s knihami napsanými v českém jazyce od nejznámějších českých autorů, hráli si společně na překladatele krátkých literárních textů z češtiny do slovenštiny nebo se věnovali čtení dvojjazyčné knihy s poezií od české autorky.

Mnoho škol obohatilo výrobu záložek zorganizováním originálních, inspirujících a zábavných akcí. Byly to například: Evropský den jazyků, Čte celá škola, Den poezie, Den čtenářských koutků, Spojování generací, Čteme spolu, Malované čtení, Čtení pohádky od babičky, Knižní večery, Knihy v knize, Literární milionář, Čtení se striguškou Agátkou, Hádej pohádku, Čteme ve školní knihovně, Burza knih, oslava Mezinárodního dne školních knihoven.

Velké množství škol doplnilo realizaci česko-slovenského projektu častými návštěvami školní knihovny, městské knihovny nebo obecní knihovny.

Výměna záložek

Školy do balíku se záložkami nejčastěji vkládaly různé propagační materiály o své škole, reklamní materiály o obci, městě či regionu, obrazové publikace z jednotlivých regionů, pohádkové knihy, básnické sbírky, CD s lidovými pohádkami nebo se školními písničkami, školní časopisy a rozmanité dárkové předměty (např. tašky, trička, pera, tužky, sladkosti, omalovánky, zápisníky, reflexní přívěsky, textilní kapsy na přezůvky, turistické mapy, cyklomapy, ručně vyrobené origami, magnetky, klíčenky, pohlednice, ručně zdobené šátky na krk, sladkosti).

Některé školy k záložkám přiložily i průvodní přátelské dopisy nebo osobní dopisy od jednotlivých žáků, fotografie z průběhu výroby záložek a seznamy knih, které žáky inspirovaly při výrobě záložek.

V několika případech se výměna záložek uskutečnila při osobním setkání například ředitelů obou partnerských škol nebo zástupců slovenské školy při návštěvě české školy.

Mnoho škol si z přátelských záložek udělalo výstavky nebo nástěnky na chodbách školy, ve třídách nebo ve školní knihovně a žáci následně vyhledávali knihy podle literárních motivů ztvárněných na vystavených záložkách.

Školy také uveřejňovaly na webových sídlech svých škol fotografie z průběhu tvorby záložek a fotografie nejkrásnějších záložek s připojením krátkých zpráv s cílem informovat všechny členy školní komunity a rovněž širokou veřejnost o výjimečné podpoře kreativního čtení a radostné soudržnosti mezi vrstevníky z obou republik. Mnoho článků se stejným záměrem bylo publikováno ve školních časopisech nebo regionálních novinách.

Někteří školní koordinátoři se dohodli i na pokračování vzájemné spolupráce v jiných formách.

Výběr z vyjádření školních koordinátorů za Českou republiku a za Slovenskou republiku
„... Na vyučovacích hodinách jsme si povídali o Slovenské republice, zpívali jsme slovenskou hymnu, kreslili slovenskou vlajku. Na hodinách čtení jsme si dokonce četli slovenské lidové pohádky, porovnávali je s těmi českými a hledali podobnosti. Na YouTube jsme viděli krátké pohádky v českém jazyce. Jsme rádi, že si záložky vyměníme právě s našimi nejbližšími sousedy... Tento projekt byl pro mě novou zkušeností a jsem ráda, že jsme se do něj zapojili.“
Nad'a Šnajdrová, 5. Základní škola, Matěje Kopeckého, Cheb, ČR

„Posláním každého učitele a zejména učitele slovenského jazyka a literatury je žákům přiblížit, atraktivnit a příjemnit chvíle strávené s dobrou a zajímavou knihou. O to víc, když mluvíme o žácích, které, řekněme si upřímně, tento předmět nezajímá a čas strávený s knihou v ruce, považují spíše za trest než odměnu. Pokud se nám tímto projektem podaří, byť jen o malý kousek přiblížit čtení žákům, tak ho považuji za úspěšný a smysluplný. Už teď se těšíme na další ročník!“

Lucia Betková, Speciálna základná škola, Čierny Balog

Přínos česko-slovenského projektu

Výměna záložek opětovně pomohla českým a slovenským pedagogům, vychovatelům ve školních klubech dětí a školním knihovníkům hravou a zábavnou formou získat žáky pro čtení s radostí. Také podpořila jejich dobrý vztah ke knihám a ke školní knihovně a motivovala je, aby s nadšením rozvíjely své čtenářské zájmy a osobní talenty. Rovněž jim pomohla vytvářet živá, přátelská společenství, ve kterých se žáci učili navzájem si pomáhat a zapojovat se do týmové práce s cílem podpořit vzájemnou soudržnost a užít si společnou zábavu ze čtení a sdílení čtenářských zážitků.

Výroba záložek, konkrétně její výtvarná činnost, zároveň pomohla žákům rozvinout jemnou motoriku, tvořivost, představivost, fantazii, emoční inteligenci a umožnila jim uspokojit jejich estetické citění a potřebu seberealizace. Práce na záložkách zároveň přinesla všem žákům, tedy i žákům s mentálním postižením, žákům s narušenou komunikační schopností, žákům pocházejícím ze sociálně nebo jazykově znevýhodněného prostředí, kteří mimo školu nemají přístup ke čtení knih, potěšení z této činnosti, obohatila je o zkušenost ze soustředěné práce a o pocit hrdosti nad ní samou. Žáci se totiž při ní učili přebírat spolurozhodování o tom, co se jich osobně týkalo, a čestně si splnit své závazky vůči většinou neznámému kamarádovi z přidělené partnerské školy.

Přidanou hodnotou česko-slovenského projektu bylo i oživení vyučovacího procesu, podpora mezipředmětových vztahů, rozšíření znalostí žáků z českého jazyka a ze slovenského jazyka, literatury, vlastivědy, geografie, výtvarné výchovy, pracovní výchovy a seznámení se s oběma jazyky v psané podobě.

Jeho bonusem bylo i navázání vzájemné spolupráce mezi školami, poznávání jazyka, literatury, historie, kultury či regionálních zvyků v obou republikách a rovněž i upevňování mezilidských vztahů v rámci tříd, kdy si žáci pomáhali při výrobě záložek a při přípravě a realizaci rozmanitých čtenářských aktivit.

Poděkování

Naše upřímné poděkování patří všem, kteří se svobodně a dobrovolně zapojili do československého projektu a podíleli se na jeho přípravě, propagaci, realizaci a hodnocení v České republice a Slovenské republice.

Dále děkujeme **tvůrcím, inspiřujícím, obdivuhodným a neuvěřitelně ochotným českým a slovenským školním koordinátorům** česko-slovenského projektu za přijetí přidělené partnerské školy, za skvělou koordinaci výroby záložek na své škole a neochvějnou podporu

žáků, aby jejich zobrazený motiv na záložce byl v souladu s vyhlášeným tématem, a za přátelskou komunikaci se svou partnerskou školou.

Zvláště děkujeme jim a jejich vzácným kolegům za všechny originální, tvůrčí a poutavé aktivity, které zrealizovali na podporu kreativního čtení ve třídách nebo ve školních knihovnách.

Oprávněně jim patří náš velký dík, upřímný obdiv a hluboká úcta.

Speciální poděkování

Naše upřímná a hluboká vděčnost patří i českým a slovenským žákům základních škol a osmiletých gymnázií za to, že se opět staly neobvyklými posly přátelství a dobrosrdečnosti a využily své nadšení, nadání a talenty k ušlechtilému cíli, kterým je sebevzdělávání, živé přátelství ve třídách a mezi školami.

Zvláštní poděkování

Zvláště chceme poděkovat všem slovenským školám, které z důvodu malého počtu přihlášených českých škol s pokorou přijaly za svého partnera přidělenou slovenskou školu.

Poděkování českému partnerovi

Velký dík patří **zástupcům Knihovny Jiřího Mahena v Brně** za možnost společně nadále realizovat česko-slovenský projekt. Jmenovitě děkujeme ředitelce knihovny Ing. Libuši Nivnické za její velkorysost podporovat čtení, vytváření přátelských vztahů mezi českými a slovenskými základními školami a osmiletými gymnázii a poznávání jazyka, literatury, historie, kultury či regionálních zvyků v obou republikách. Naše díky patří také Mgr. Pavlíně Lišovské za překlad dokumentů do českého jazyka.

Vypracovala:

Mgr. Rozália Cenigová (27. 11. 2023)
metodička a hlavní odborný garant československého projektu
Oddělení knihovnických a informačních služeb
Odbor podpory neformálního vzdělávání a mládeže
Národní inštitút vzdelávania a mládeže
Pracovisko Hálova 6
851 01 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 2 68 208 610, e-mail: rozalia.cenigova@nivam.sk
www.nivam.sk

Organizátoři:

